

ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Андріанна Бадида

кандидатка юридичних наук,
доцентка кафедри теорії та історії держави і права
Ужгородського національного університету
(Ужгород, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5980-5132>
Researcher ID: rid29999
Andrianna.badyda@gmail.com

УДК 342.565.2-045.75.01(44):342(4-6ЄС)

ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДОЧИНСТВА ЧЕРЕЗ ТРІАДУ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ: АКСІОЛОГІЧНОГО, ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ТА ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО

АНОТАЦІЯ. У статті досліджується методологія аналізу інституту конституційного судочинства у Французькій Республіці з позицій трьох основних підходів: аксіологічного, інституціонального та герменевтичного. Обґрунтовується доцільність поєднання таких підходів для цілісного осмислення природи та функціонального призначення Конституційної ради Франції.

Метою статті є аналіз провідних наукових підходів (аксіологічного, інституціонального та герменевтичного) для глибшого вивчення специфіки конституційної юрисдикції у Французькій Республіці.

Аксіологічний підхід дає змогу розглядати французький орган конституційної юрисдикції як інституцію, що втілює ціннісні засади конституціоналізму. Особливу увагу приділено аналізу прецедентної практики Ради, що надає нормативного змісту фундаментальним цінностям та принципам конституційного правопорядку, зокрема, у контексті біоетики, охорони здоров'я та пенітенціарного права.

Інституціональний підхід використано для вивчення Конституційної ради як політико-правового органу, що функціонує в системі стримувань і противаг. Розглянуто порядок формування її складу, зокрема, участь Президента Республіки та двох палат Парламенту, а також специфіку членства колишніх президентів. Окремо проаналізовано повноваження так званих “суддів-фільтрів” після появи інституту пріоритетного питання конституційності у Франції.

Герменевтичний підхід уможливив розкрити зміст понять, що опосередковують тлумачення норм “блоку конституційності”, зокрема, “конституційної ідентичності”, “фундаментальні принципи, визнані законами Республіки” тощо. Підкреслено, що орган конституційної юрисдикції здійснює інтерпретацію певних принципів і надає їм нової сутності.

Висновується, що методологічний плюралізм є необхідним інструментом для глибокого осмислення специфіки французької системи конституційної юрисдикції та її місця у європейському правовому просторі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: методологія; наукові підходи; конституційне судочинство; Конституційна рада; конституційні принципи; європейська правова традиція.

У сучасній правовій науці зростає інтерес до методологічного аналізу моделей конституційного судочинства, які розвиваються у державах, які належать до різних правових традицій. У межах європейської правової традиції особливої актуальності набула французька модель конституційного судочинства, яка демонструє значну еволюцію повноважень органу конституційної юрисдикції – Конституційної ради (особливо після конституційної реформи 2008 р.) і відкритість до впливу законодавства Європейського Союзу і конвенційної системи. Однозначно такі тенденції викликають потребу в поглибленому методологічному осмисленні не лише діяльності Ради, а й ширшого кола питань, пов'язаних з конституційною юрисдикцією у Французькій Республіці.

Метою цієї статті є аналіз тріади провідних підходів – аксіологічного, інституціонального та герменевтичного – у аспекті вивчення специфіки конституційної моделі Французької Республіки в контексті європейської правової традиції. Таке методологічне спрямування дає можливість осмислити не лише особливості повноважень Конституційної ради, а й глибші ціннісні основи правозастосування.

Об'єктом дослідження є конституційне судочинство у Французькій Республіці, а предметом – методологічні підходи до його наукового аналізу, зокрема, аксіологічний, інституціональний та герменевтичний, що дають змогу вникнути як до внутрішньої будови та діяльності органу конституційної юрисдикції, так і до її зовнішніх проявів – взаємодії з європейським правовим простором.

Стан дослідження. Проблематика методології становить науковий інтерес багатьох українських і зарубіжних вчених, зокрема, А. Ладанюк, А. Колодій, М. Тропер та ін. Проте до цього часу бракує досліджень саме специфіки французького конституційного судочинства через призму наукових підходів, зокрема, аксіологічного, інституціонального та герменевтичного.

У контексті цієї статті методологія відіграє важливу роль, адже забезпечує комплексне, цілісне та об'єктивне пізнання сутності інституцій, їх наповнення та еволюції конституційного судочинства у Французькій Республіці. Власне саме поняття методології аналізується багатьма науковцями. Зокрема, український вчений А. Ладанюк розкриває поняття “методології” як концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища¹. Український вчений А. Колодій формулює поняття методології наукових досліджень у широкому та вузькому значеннях: ‘методологія у найбільш широкому розумінні – це вчення про наукові засади, підходи, принципи та методи, а також вчення про те, як потрібно мислити при написанні наукового дослідження, а у вузькому – це теоретична основа, яка використовується або може бути використаною у про-

¹ А. Ладанюк, Л. Власенко, В. Кишенько, *Методологія наукових досліджень: Навч. посіб.* (Ліра-К 2018) 177.

цесі наукового пізнання². У своєму дослідженні автор виокремлює перелік світоглядних засад, філософських підходів, методологічних принципів, загальнонаукових, спеціальних та інших методів, що реалізуються в наукових дослідженнях. Крім того, поділяємо його точку зору щодо невичерпності існуючих методів дослідження через постійний динамічний розвиток права, його нормативної та інституційної складових³.

У більшості сучасних держав методологічні підходи уособлюють теоретичні принципи в поєднанні з емпірикою, що дає змогу досягати більшої точності в інтерпретації. Саме такий методологічний підхід дає змогу адаптувати досвід зарубіжних держав до подібних проблем в Україні.

На нашу думку, найвдаліше розкрити сутність і функціональне наповнення Конституційної ради Франції як втілення конституційної юрисдикції уможливить сукупність таких підходів, як аксіологічний, інституціональний та герменевтичний.

Аксіологічний підхід використовується для аналізу ціннісного навантаження конституційного судочинства в демократичній правовій державі. У цьому дослідженні цей підхід передбачає дослідження інституту конституційного судочинства у Французькій Республіці крізь призму базових правових цінностей, характерних для європейської правової традиції, зокрема принципу верховенства права, поваги до прав людини, поділу влади, демократії тощо. У своїй праці “Судова система і демократія” французький вчений М. Тропер піднімає питання про повноваження суддів вирішувати справи, хоча вони не обрані народом і чи сумісна суддівська влада з демократією? Висновок М. Тропера полягає в тому, що справжня демократія – це і є судова влада⁴. Щоб стверджувати, що роль судів відповідає демократії, потрібно або заперечувати їхню дискреційну силу та стверджувати, що вони лише застосовують існуюче законодавство, не маючи можливості висловлювати ідеологічні уподобання чи робити аксіологічний вибір, або створити організацію, яка б позбавляла їх такої дискреційної влади⁵. Автор стверджує, з чим, до речі, не можна не погодитись, що законодавство є не завжди набором чітких тверджень. Крім того, прогалин неможливо уникнути, тому усі спроби заборонити суддям тлумачити закони зазнали невдачі, у тому числі й під час Французької Революції⁶.

Деталізуючи аксіологічний підхід, важливо зазначити, що Конституційна рада є тим інструментом, що утворює цінності демократичного конституціоналізму, що були історично сформовані в європейському контексті (від Революції 1789 р. до сучасного права Ради Європи та права ЄС). Такими

² А Колодій, ‘Методологія наукових досліджень у конституційному праві України’, *Методологія проведення галузевих юридичних досліджень* (О Кот, А Гриняк, М Хоменко ред, Гельветика 2022) 91.

³ Там само 111.

⁴ M Troper, ‘Le Pouvoir Judiciaire et la Démocratie’ [2007] 1(2) EJLS 2.

⁵ Ibid (n 4) 5.

⁶ Ibid (n 4) 8–9.

цінностями є насамперед конституційні принципи: суверенітет, світськість, соціальний характер, братерство тощо. До прикладу, Конституційна рада Франції своїм рішенням від 2018 р. надала цьому принципу статусу “конституційного”⁷. Ще приклад: одним із фундаментальних принципів конституційного правопорядку Франції є принцип поваги до людської гідності, який також отримує нормативне наповнення через практику Конституційної ради. Особливого значення набула його реалізація у сфері біоетики, охорони здоров’я та пенітенціарного права. Рада у своїх рішеннях неодноразово підкреслювала, що дотримання принципу поваги до людської гідності має абсолютний характер, навіть у ситуаціях перебування особи під вартою, проходження медичних процедур або здійснення репродуктивних прав.

Крім того, аксіологічний підхід також сприяє розкриттю еволюції уявлень про справедливість, баланс публічної влади та гарантії прав людини, які відображаються у змінах функцій та повноважень Конституційної ради Франції, особливо після реформи 2008 р. та впровадження механізму наступного (а posteriori) конституційного контролю. Специфіку апіорного та апостеріорного контролю можна побачити з огляду на еталонні стандарти, які використовує Конституційна рада. Деякі з них є загальними, а саме: конституційні права, на які посилається пріоритетне питання конституційності (QPC) та навіть ті, що недавно закріплені та очікують застосування у конституційному рішенні (DC). Натомість Рада не розглядає порушення міжнародних зобов’язань або втручання законодавця у сферу регуляторної влади⁸.

Інституціоналізм як підхід, який ми пропонуємо як значущий у цьому дослідженні, застосовується для осмислення Конституційної ради як політико-правового інституту з особливою символічною легітимністю. Він дає змогу розглядати Конституційну раду Французької Республіки як правову та політичну інституцію, що виконує системоутворюючу роль у механізмі стримувань і противаг в умовах напівпрезидентської республіки. Такий аналіз дає змогу простежити, як формувалися, трансформувалися та функціонують організаційно-правові механізми конституційного контролю у Франції (зокрема до і після конституційної реформи 2008 р.), а також – яке місце Конституційна рада посідає в європейській моделі правової інтеграції. Застосування інституційного підходу дає змогу зробити акценти на вивченні взаємодії Конституційної ради з іншими суб’єктами влади, зокрема з Президентом Республіки, механізмів її формування, легітимації рішень, а також – її впливу на формування правосвідомості та політичної культури у Франції. Як приклад, можна проаналізувати взаємодію Президента Республіки з Конституційною радою. З боку Президента Республіки йдеться

⁷ А Бадида, ‘Братерство у Французькій Республіці: сутність та застосування’ [2024] 6 Аналітично-порівняльне правознавство 22.

⁸ А Бадида, *Конституційний контроль у Французькій Республіці: теоретико-правовий вимір* (РІК-У 2024) 346.

про призначення трьох членів Ради, включно з Головою (що свідчить про широкий дискреційний розсуд при призначенні), глава держави є одним із суб'єктів звернення до Ради (ст. 61 Конституції)⁹. З боку Конституційної ради зазначимо повноваження щодо контролю за виборами Президента Республіки (ст. 58 Конституції), у тому числі Рада перевіряє “правильність” списку кандидатів та оприлюднює результати цих виборів¹⁰. У Французькій Республіці, серед іншого, Конституційна рада не може перевіряти акти Президента республіки на відповідність Конституції, вона перевіряє лише “законодавчі положення”.

Варто підкреслити, що в контексті формування Конституційної ради, крім тих членів, що призначаються Президентом та двома палатами Парламенту, є цікавий факт існування “членів *ex officio*” в особі колишніх президентів Республіки. Без сумніву, це доволі “спірна особливість”. Це правило вважається “квазізастарілим” на початку уже 2000-х років. Сьогодні два постійні члени засідають на обговореннях справ, які вони вважають гідними своєї колишньої гідності. Це фактично призводить до створення двох окремих судових складів – звичайного та урочистого, залежно від інтересу, який виявляють колишні президенти до справ, що виносяться на обговорення. Це правило членства колишніх глав держав у конституційній юрисдикції є абсолютно унікальним у Європі. Так само, виключний принцип призначення дев'яти звичайних членів Ради. Досі члени Ради були призначені на абсолютно дискреційний розсуд одного з трьох уповноважених органів (Президент Республіки, Голова Сенату, Голова Національних зборів), що є беззаперечним... без будь-якого попереднього контролю чи обговорення. Зрештою, цей вибір не підлягає жодним обмеженням, окрім національності. У жодній іншій європейській країні не було прийнято такої ексклюзивної системи призначення. Нововведення, запроваджене переглядом від 23 липня 2008 р., яке виносить призначення на публічне обговорення парламентськими комітетами, безсумнівно, є прогресом, але обмеженим у цьому сенсі: призначення, передбачені Президентом, підлягатимуть консультаціям з компетентним комітетом у кожній з двох асамблей, призначення, запропоновані головами асамблей, – висновку компетентного комітету відповідної асамблеї; відповідний комітет або комітети зможуть протистояти остаточному вето кваліфікованою більшістю в 3/5 поданих голосів. У той час як зарубіжні системи призначення часто запроваджували механізм парламентських виборів кваліфікованою більшістю, що вимагав від більшості та опозиції досягнення позитивного консенсусу, у Франції ми, таким чином, запроваджуємо можливість негативного консенсусу між більшістю та опозицією, який, як ми можемо передбачити, матиме мало можливостей бути

⁹ Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur <<https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur>> (accessed 22.02.2025).

¹⁰ Ibid.

почутим. Тому нововведення має бути дуже обмеженим у своєму впливі. Однак принаймні перед призначенням має відбутися певне публічне обговорення, яке розірве систему мовчання, спекуляцій та несподіванок, яка слугує процедурою призначення¹¹.

Ще один підхід, який пропонуємо використати для розуміння природи конституційного судочинства у Франції, є герменевтичний підхід, який часто суперечить нормативізму, адже акценти ставляться на контекстуальному розумінні певного правового явища. Цей підхід вживається для тлумачення судової практики Конституційної ради Франції як джерела розуміння конституційних цінностей, він дає змогу інтерпретувати зміст інституту конституційного контролю у Французькій Республіці в контексті європейської правової традиції, розкриваючи глибинні смисли норм Конституції 1958 р., рішень Конституційної ради, а також таких понять, як “конституційна ідентичність”, “основоположні принципи, визнані законами Республіки” (RFRLR) тощо. Серед названих понять виокремимо, до прикладу, “основоположні принципи, визнані законами Республіки”. Ці принципи мають силу Конституції у Франції. Хоча вони й були створені свого часу законодавцем, але конституційної сили надає їм саме Рада, застосовуючи при цьому певні вимоги. Крім того, орган конституційної юрисдикції фактично “розгортає” зміст цих принципів у своїх рішеннях¹². Цікавий нюанс полягає у тому, що Конституційна рада також залишає за собою дискреційні повноваження у вирішенні питання про надання тому чи іншому принципу статусу RFRLR. Як приклад, справа про шлюб між особами однієї статі (у цьому випадку йдеться про відмову надати цьому принципу статус RFRLR)¹³.

Герменевтичний підхід дає змогу також з'ясувати, як правозастосовувачі у Франції (зокрема, Конституційна рада) тлумачать і розвивають конституційні положення у змінюваному соціально-політичному контексті. Особливу увагу звертаємо на еволюцію інтерпретації Конституції під впливом європейської інтеграції, у тому числі в рамках членства Франції у ЄС, а також – ролі герменевтики в забезпеченні балансу між національною конституційною ідентичністю та європейським правовим порядком. У цьому ключі зазначимо, що Конституційна рада вважає, що не уповноважена контролювати відповідність закону законодавству ЄС та визнавати неконституційним закон, що втілює директиву Союзу, яка суперечить ідентичності Франції. Тобто реалізація примату права ЄС щодо французького законодавства покладається на суди загальної юрисдикції¹⁴.

¹¹ O Jouanjan, ‘Modèles et représentations de la justice constitutionnelle en France: un bilan critique’ [2009] 2 Jus Politicum (26.02.2025).

¹² А Бадида (н 8) 152.

¹³ Décision n° 2013-669 DC du 17 mai 2013. Loi ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe <<https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2013/2013669DC.htm>> (accessed 14.02.2025).

¹⁴ А Бадида, І Переш, Д Пеца, ‘Конституційна рада Франції та її роль в оцінці конституційності джерел права Європейського союзу’, *Закарпатські правові читання. Сталий розвиток та інституційна спро-*

Заключною тезою у виборі герменевтичного підходу є існування у Французькій Республіці так званого широкого поняття Конституції. Іншими словами, Конституційна рада оперує не лише текстом Конституції 1958 р., а й іншими джерелами, що мають силу Конституції (“блок конституційності”)¹⁵.

Цінною у цьому ключі є теза французького вченого О. Жуанжана, який у своєму дослідженні під назвою “Моделі та репрезентації конституційного правосуддя у Франції: критична оцінка” вказує на те, що існує тверде ядро, яке всюди формує матеріальне серце конституційного правосуддя, і цим серцем є контроль конституційності (формальних) законів. Решта – це змінна геометрія, що залежить від конституційних систем. Це принаймні рішення, яке має перевагу в посиленні та обмеженні небезпеки неконтрольованого звернення до “моделі” в суворо догматичній юридичній роботі. “Монополія” конституційного суду більше не є нечіткою “на конституційне тлумачення”, а “на оцінку конституційності законів”. Однак навіть таке посилення визначення монополії залишається надто неточним¹⁶.

Важливо зробити висновок про наслідки розвитку конституційного судочинства, закріпленого конституційним переглядом від 23 липня 2008 р. та встановленням пріоритетного питання конституційності, шляхом розширення сфери вивчення конституційного правосуддя на так звані звичайні суди. Йдеться про так званих суддів-фільтрів – суди першої інстанції та Касаційний суд і Державну раду, що дає змогу певною мірою розглядати їх як “квазіконституційні” суди. Такий висновок напрошується через їх повноваження, які вони отримали внаслідок реформи 2008 р., оцінювати ситуацію – передавати до Конституційної ради пріоритетне питання конституційності чи ні¹⁷. Розширення перспективи за межі лише Конституційної ради призводить до розгляду кожного суду як такого, що має роль конституційного судді, тобто повноваження та обов’язки щодо забезпечення захисту Конституції. Цей новий горизонт відкриває шлях до порівняння умов здійснення конституційного контролю цими різними суддями. Це дає змогу нам визначити не лише основні риси французької системи конституційного правосуддя, а й відповідний внесок юрисдикцій у її складі.

Висновки. Використання трьох підходів, що були вжиті у статті, дає змогу виявити правову природу Конституційної ради Французької Республіки, враховуючи ціннісні орієнтири, її повноваження та правозастосовну практику. Аксіологічний підхід уможлиблює виявити ціннісну спрямованість Ради. У своїх правових позиціях вона часто апелює до конституційних

можність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти: Матеріали XVI міжнародної науково-практичної конференції (Liha-Pres 2024) 84.

¹⁵ А Бадида, ‘Поняття “конституційного блоку” в Французькій Республіці: доктрина і судова практика’, *Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики: матеріали наукового семінару (19 червня 2020 р.)* (Н Лепіш упор, ЛьвДУВС 2020) 7–13.

¹⁶ О Jouanjan (n 11).

¹⁷ А Бадида, ‘Державна рада та Касаційний суд у ролі квазіконституційних органів у Французькій Республіці’ [2024] 4 Приватне та публічне право 3.

принципів, фундаментальних принципів, визнаних законами Республіки, цінностей демократії, гідності людини тощо. Інституціональний підхід виявляє структуру Ради, процедурні аспекти, які демонструють її особливість порівняно з іншими європейськими конституційними судами. Застосування герменевтичного підходу сприяло розумінню інтерпретації конституційних норм Конституційною радою не лише в національному правопорядку, а й у напрямі європейського права. Очевидно, що дослідження конституційного судочинства у Франції потребує методологічного плюралізму у правовій науці.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Badyda A, *Konstytutsiyni kontrol u Frantsuzkii Respublitsi: teoretyko-pravovyi vymir* (RIK-U 2024) (in Ukrainian).
2. Ladaniuk A, Vlasenko L, Kyshenko V, *Metodolohiia naukovykh doslidzhen: Navch. posib.* (Lira-K 2018) (in Ukrainian).

Edited books

3. Kolodii A, 'Metodolohiia naukovykh doslidzhen u konstytutsiinomu pravi Ukrainy', *Metodolohiia provedennia haluzevykh yurydychnykh doslidzhen* (O Kot, A Hryniak, M Khomenko red, Helvetyka 2022) (in Ukrainian).

Journal articles

4. Jouanjan O, 'Modèles et représentations de la justice constitutionnelle en France: un bilan critique' [2009] 2 *Jus Politicum* (26.02.2025).
5. Troper M, 'Le Pouvoir Judiciaire et la Démocratie' [2007] 1(2) *EJLS* 2.
6. Badyda A, 'Braterstvo u Frantsuzkii Respublitsi: sutnist ta zastosuvannia' [2024] 6 *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo* 22 (in Ukrainian).
7. Badyda A, 'Derzhavna rada ta Kasatsiyni sud u roli kvazikonstytutsiynykh orhaniv u Frantsuzkii Respublitsi' [2024] 4 *Pryvatne ta publiczne pravo* 3 (in Ukrainian).

Conference papers

8. Badyda A, 'Poniattia "konstytutsiinoho bloku" v Frantsuzkii Respublitsi: doktryna i sudova praktyka', *Suchasnyi konstytutsionalizm: problemy teorii ta praktyky: materialy naukovo seminaru (19 chervnia 2020 r.)* (N Lepish upor, LvDUVS 2020) 7–13 (in Ukrainian).
9. Badyda A, Peresh I, Petsa D, 'Konstytutsiina rada Frantsii ta yii rol v otsyntsi konstytutsiinosti dzherel prava Yevropeiskoho soiuzu', *Zakarpatski pravovi chytannia. Stalyi rozvytok ta instytutsiina spromozhnist v umovakh viiny: natsionalnyi ta mizhnarodno-pravovyi aspekty: Materialy XVI mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii* (Liha-Pres 2024) 84.

Andrianna Badyda

FEATURES OF FRENCH CONSTITUTIONAL JUSTICE THROUGH THE TRIAD OF SCIENTIFIC APPROACHES: AXIOLOGICAL, INSTITUTIONAL AND HERMENEUTIC

ABSTRACT. The article examines the methodology for analyzing the institution of constitutional justice in the French Republic from the standpoint of three main approaches: axiological, institutional,

Андріанна Бадида

and hermeneutic. The feasibility of combining such approaches for a holistic understanding of the nature and functional purpose of the Constitutional Council of France is substantiated.

The purpose of the article is to analyze the leading scientific approaches (axiological, institutional, and hermeneutic) for a deeper study of the specifics of constitutional jurisdiction in the French Republic.

The axiological approach makes it possible to consider the French body of constitutional jurisdiction as an institution that embodies the value principles of constitutionalism. Particular attention is paid to the analysis of the precedent practice of the Council, which gives normative content to the fundamental values and principles of constitutional law, in particular, in the context of bioethics, health care, and penitentiary law.

The institutional approach is used to study the Constitutional Council as a political and legal body that functions in a system of checks and balances. The procedure for forming its composition is considered, in particular, the participation of the President of the Republic and the two chambers of Parliament, as well as the specifics of the membership of former Presidents. The powers of the so-called “filter judges” after the emergence of the institution of the priority issue of constitutionality in France are separately analyzed.

The hermeneutical approach made it possible to reveal the content of the concepts that mediate the interpretation of the norms of the “constitutionality bloc”, in particular, “constitutional identity”, “fundamental principles recognized by the laws of the Republic”, etc. It is emphasized that the body of constitutional jurisdiction interprets certain principles and gives them a new essence.

It is concluded that methodological pluralism is a necessary tool for a deep understanding of the specifics of the French system of constitutional jurisdiction and its place in the European legal space.

KEYWORDS: methodology; scientific approaches; constitutional justice; Constitutional Council; constitutional principles; European legal tradition.